

Asia: K 3/2021 vp Hallituksen vuosikertomus 2020

Kuurojen Liitto ry kiittää perustuslakivaliokuntaa mahdollisuudesta toimittaa kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen vuosikertomuksen 2020 (K 3/2021 vp) liitteeseen 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta.

Viittomakieltä käyttävien oikeudet HE 294/2014 vp – EV 346/2014 vp

Kuurojen Liitto ry toteaa, että eduskunnan lausuma viittomakieltä käyttävien oikeuksista HE 294/2014 vp – EV 346/2014 vp **tulee edelleen pitää voimassa**. Viittomakielilain toteutumista on edelleen seurattava tarkoin lausumassa todetun mukaisesti: *”sen turvaamiseksi, että viittomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu.”* Perustuslakivaliokunnan mietintö 10/2014 vp) oli viittomakielilain seurannan tarpeiden osalta erittäin seikkaperäinen.

Hallitusohjelmaan on nostettu useita viittomakieliä sekä viittomakielistä yhteisöä kielen ja/tai vamman perusteella koskevia asioita. Liitto ei ole täysin tyytyväinen kirjausten tähänastiseen toimeenpanoon, vaan toivoo, että perusoikeuksien toteutumiseen tähtääviä toimia erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa että kasvatuksen ja opetuksen alalla vahvistettaisiin taloustilanteesta huolimatta.

Kuurojen Liitto ry on tutustunut oikeusministeriön raportointiin lausuman johdosta. Oikeusministeriö on kiitettävästi osallistanut viittomakielisen yhteisön heitä koskevissa asioissa. Viittomakielilain arviointi on aloitettu ja ministeriön teettämä [Viittomakielibarometri 2020](#) nosti esiin viittomakielisten henkilöiden kokemuksia kielellisten oikeuksien toteutumisesta ja osoitti lukuisia kehittämiskohteita mm. lainsäädännön kehittämisessä. Lisäksi oikeusministeriön asetuksella (690/2020) perustettiin ensimmäinen viittomakieliasioden neuvottelukunta toimikaudeksi 11.2.2021–10.2.2025. Neuvottelukunnan tehtävänä on mm. seurata ja arvioida viittomakielilain sekä viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja muiden perusoikeuksien toteutumista.

Yksittäisen ministeriön ja sen alaisen neuvottelukunnan valtuudet ovat kuitenkin rajalliset. Siksi haluamme edelleen korostaa sitä, että viittomakielilain edistämismääräys koskee myös muita hallinnonaloja, ei vain oikeusministeriötä, mutta se ei vielä näy muiden ministeriöiden lainvalmistelussa ja sitä tukevissa selvityksissä eikä toimenpiteissä.

Myös yhdenvertaisuusvaltuutettu esitti vuosi sitten huolensa siitä, ettei viittomakielien edistämismääräystä vielä tunneta riittävästi ([Lausunto](#) viittomakielilain ensimmäisestä arvioinnista 3.9.2020). Liitto yhtyy yhdenvertaisuusvaltuutetun näkökulmaan siitä, että edistämismääräystä on pidetty virheellisesti vain suosituksena. Kun sisältölakeihinkaan ei ole tullut viiden vuoden aikana mitään muutoksia, se on ehkä jopa vahvistanut tätä käsitystä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu nosti esiin epäkohtia, joiden tilaa kommentoimme seuraavassa:

Tästä seuraa, että

- viittomakielen käytön epäminen kuuroilta lapsilta jo kielenkehityksen ensimmäisinä vuosina estää heiltä pääsyn muihin oikeuksiinsa perheensä jäsenenä ja yhteiskunnan eri palveluissa (yvv)
 - **kommentti:** vammaispalvelulainsäädännön valmistelu on kesken, mutta HE 159/2018 vp sisältämiä parannusehdotuksia lasten asemaan ei tähän mennessä ole huomioitu riittävästi (ks. PeVM 10/2014 vp, s. 4: *Valiokunta --- pitää tärkeänä, että jokaiselle lapselle ja hänen perheelleen turvataan mahdollisuudet saada riittävästi viittomakielen opetusta niin, että lapsen oikeus omaan kieleen toteutuu ja koko perheelle luodaan mahdollisuudet toimivaan vuorovaikutukseen yhteisen kielen avulla.*)
- viittomakieltä käyttävät aikuiset eivät saa tietoa eivätkä palveluja äidinkielellään viittomakielellä, vaikka yhteiskunnan koulutuspoliittisten valintojen seurauksena moni heistä on lukutaidoton
 - **kommentti:** viittomakielinen viestintä on lisääntynyt valtioneuvoston tiedottamisessa koronapandemian vuoksi, mutta muilla hallinnonaloilla ja -ta-soilla tiedonsaantia ei juurikaan ole edistetty.
 - **kommentti:** varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen uudistuksessa viittomakielisten lasten asioiden tarkastelu on jäänyt pintapuoliseksi tai kokonaan sivuun. Viittomakielellä annetun opetuksen puute vaarantaa viittomakielisten lasten mahdollisuuksia opiskella.
- viittomakieliset jäävät ilman tosiasiallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, koska tulkkauksen järjestäminen sote-puolella ontuu – eikä se ole kunnossa muillakaan hallinnonaloilla
 - **kommentti:** laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021 vp)
 - ei sisällä pykälätasolla mainintoja viittomakieltä käyttävien henkilöiden kielellisistä oikeuksista palveluissa (paitsi yksityisiä palveluntuottajia koskevassa 19 §:ssä)
 - ei sisällä tehokasta veloitetta tulkittamisen järjestämiseen. Viittomakielibarometrin 2020 mukaan **87 %** viittomakielisistä vastaajista kertoi, että viranomaisten järjestämä tulkittaminen **ei ole toteutunut**. Tätä ei voida pitää hyväksyttävänä.
 - perustuslakivaliokunta esitti lausunnossaan HE 241/2020 vp, että (165) *Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi uudistuksen toimeenpanon vaikutuksia viittomakielisten oikeuksien käytännön toteutumiseen ja ryhtyy tarvittaessa vaadittaviin toimiin varmistukseen viittomakielisten potilaiden ja asiakkaiden oikeuksien toteutumiseen.*

Edellä esitetyn johdosta Kuurojen Liitto ry esittää, että lausuma pidetään voimassa.

Kaisa Alanne
johtaja